

HÁRMAS-KÖRÖS

© HITBUZGALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLPOLITIKAI FOLYÓIRAT ©

Előfizetési ár: negyedévre 30 fillér.
Megjelenik minden hónap 15-én.

Felolós szerkesztő:
CERNUS MIHÁLY
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Endrőd, Széchenyi u. 2 sz.

HIRDETÉSEKET
kedvezményes feltételek mellett közlünk.

Karácsony éjszakájának

csodálatos titkát, melyről Szent Ambrus azt mondja, hogy föltulmulja az emberi ész és a világ bölcsességét, maga a Mennyei Atya irgalmas jósága készítette és adta az emberiségnek.

A második isteni Személy elhagyta végtelen dicsőségének égi trónusát, emberi lélekkel és testtel egyesül egy szeplőtelen tiszta Szűz méhében és emberré lett.

A végtelenül bölcs Isten cél nélkül nem tesz semmit. A Megtestesülés fenséges titkának is — az emberparánytól fel nem érhető, meg nem magyarázható csodálatos szent célja van. Krisztus isteni tanításaiból, csodás életéből, szenvedéséből és diadalmos feltámadásából — sejtjük és látjuk a megtestesülés célját: megváltani, megmenteni a Teremtő Isten legszebb alkotását, a teremtés remekét: az Isten képére és hasonlatosságra alkotott ember veszendőbe indult örök értékű halhatatlan lelkét.

Megfoghatatlan az Isten jósága és szeretete örök életre rendelt teremtménye iránt. Tökéletessége, szépsége, boldogsága végtelen. Abból sem elvenni, sem hozzáadni nem lehet. Ha soha semmit és senkit nem alkotott volna a Teremtő, hiányunkat nem érezné. Isten önmagában végtelenül boldog, És végtelen szeretete mégis kiárad, áttöri az ég korlátait és klómlik reánk: „Örök szeretettel szeretlek téged“ (Jer. 31, 3.)

Karácsony éjszakáján ütelkezik az Ég a parányi földdel a Szeretet csodálatos kisugárzásában.

Nem természetes-e tehát, hogy a föld koldus vándora odahúzódjék magasztos lélekkel, hívő lelkének öntudatos örömeivel a bethemi jászoly mellé és bűnbán, sívár szenvedésben vergődő lelke boldogan feledkezzék rajta a Kisdeden, aki új utat, megdönthetetlen, mindenkit kielégítő és megnyugtató igazságot, a földi élet súlyos megpróbáltatása után diadalmos boldog életet hozott és készít számára.

Évezredik keserű multja azonban nem elégséges tanultság és

figyelmeztetés a tudásában öntelt, elvakult modern embernek.

A világháború romboló, öldöklő gyűlölet — lángtengere — szörnyű világosságot vet az emberi elvakulás borzalmas valóságára, a lelki és testi nyomor kínzó poklára. Halálos rettegés, őrjítő aggodalom, észvesztő kétségbeesés, vigasztalan gyász mérőföld-kövei az emberi haladás és fejlődés gyötrő útjának.

A hitetlenség és istentelen irányzatok üvöltő szavalókórusához a dübörgő jazz-zenét a repülőgépek bombáinak félelmetes detonációja s az idegfeszítő ágyudörej szolgálta. Mintha a „sátán ordító hangversenye“ erősebb volna a templomok harangjainak hívó szavánál, a jószándéku emberek könnyörgő énekénél, a Karácsony angyalkarának „Glóriájánál.“?

Nincs ember, nincs földi hatalom és tudás, mely megnyugvást, általános békét és mindenkit kielégítő, boldogító szeretet áradását ráömlésztetni tudná a végpusztulás örvényében fetregő ember-milliókra. Megtagadták, gyalázták és megcsufolták Krisztust, tanításait, erkölcsi igazságait, az emberiséget hozzá vezető és üdvösségre kalauzoló szent intézményét és ime, a sátán üli orgiáját az istentelenség földi oduiban.

A gyűlölködés örületének borzalmas sötétségébe csak a bethemi istálló parányi fénye vet tiszta világot. A kisdedi Jézus — megtestesülésének titokzatos emléknapiján — az ég és föld megbékülésének örömnepén Magához hív és szeretettel vár mindenkit.

Várja a pásztorok késő-utódait, a jószándéku hívő népet, hogy lelkükbe csepegtesse az örökélet soha meg nem szűnő boldogságának tiszta vágyát és reményét az emberi hűséget és álhatalosságot jutalmazó Örök Igazság és Szeretet égi nektárcseppjeit.

Várja a XX. század bölcsseit és irástudóit, hogy elvezesse őket az emberi eltévelyedés mocsarából — az Isten csálhatatlan tudásán és

tanításának szikláin épült hit vérfényes magaslataira.

Várja az ösztönök, a vér, az ital sötét bűneiben fuldoklókat, a fütetlen szobák szörnyű nélkülözéseit szenvedő vagy a földult családi élet sívár romjain kesergő embertömegeket, hogy a szeretet nélküli földi pokolból — a megtérés, a talpraállítás és megbékülés új útjára irányítsa őket.

Várja e cinikus világ heróde-seit is, akik gyűlöletük és hiúságuk szenvedélyes forgószelével romlást és pusztulást zuditottak világrészek és népek millióira, hogy szemük elé tárja kapzsi törtetésük és átkos gyűlöletük mérges gyümölcsét: milliárdok keserű könnyeit, ég felé szálló, elnémított jajait.

Vár mindenkit — az irgalmas kiengesztelő, fölemelő Szeretet!

Ugy érezzük, hogy a kis Jézus Karácsony éjszakáján megsimo-

gatja a feldult, összetört ember-szíveket, letörli az égető könnyeket, megvigasztalja a kétségbeeset emberiséget, lecsitítja a gyűlölködés pusztító viharát és megtanítja az elvadult, állatias vérengzésben tobzódó embert az Istennel és egymással megbékülni, s az emberiség haladó expresszét — az evangélium évezredes, töretlen acélsínjeire visszavontatni. Más embert sinpárok katasztrófába visznek. Látjuk.

A kereszténység világító csillaga magasan ragyog a bűnbánó és megtérő, jóakaratu ember lelki egén. Nézzük, figyeljük és induljunk utána valamennyien a ragyogó szemű, boldogságot sugárzó Kisdedi békés hajlékához, az Eucharistiában közünk és velünk élő Krisztushoz!

Karácsony éjszakája erre inti a nemzetek vezetőit is.

Az Örök Béke Királya várja eltevedt fiait.

Az észszerű pénzgazdálkodásról az Erdélyi nyereségkölcsonnel kapcsolatosan BELICZEY MIKLÓS

A ellenmondás igen gyakran kerékkötője lehet a legnagyobbban kidolgozott terveknek, különösen ha az érveket nem támasztja alá észszerű logika. A szenvedélymentes ellenvélemény azonban sokszor hasznos utmutatással is szolgálhat, ha a cél közös a tervek kivitelezésével, csupán az eredmény előéréért kifejtett nézet más. Ezuttal igen található közmondással kívánunk ellenmondásba keveredni, annak előrebocsátásával, hogy a közmondás igazságait igen gyakori esetben mi is elismerjük.

Ímígyen szól a bölcs mondás: „A pénz nem boldogít“.

Jól emlékszünk egy esetre, amikor az egyik tiszpartai város egyik becsületes és szorgalmas munkása megnyerte a sorsjáték főnyereményét. A munkás az előtt szerényen, de becsületesen beosztotta keresetét, és még véletlenül sem került szembe a törvénnyel. A szédültes összeg azonban hallatlan költsékezésbe sodorta bele, és amikor elfogyott a pénze, nem tudott többi lemondani a nagy vonalú életről és ennek börtön lett vége. Őt tehát romlásba döntötte a pénz. De számtalan példa van arra is, hogy a váratlan pénz boldogságot, tiszta családi házat, gyümölcsös kertet, nyugodalmasabb és termékenyebb jövőt hozott a szerencse

kiválasztottainak. Tudtak a pénzzel bánni, észszerűen gazdálkodni ezzel a kényes eszközzel.

Megváltozhatatlan törvénye a jóvedelem megteremtésének, a várt szerencse betoppadásának a tőke befektetés. A tőke lehet becsületes munka, vagy pénz, amely azután meghozza a maga kamatait. A váratlan szerencse, melynek nyomán pénzbőség zuhan a kiválasztottra, ritka alkalom, mert legtöbbször esetben a befektetett tőke is odavész. Éppen ezért érthető a magyar társadalom rendkívüli érdeklődése az új nyereségkölcson iránt, amelyen mindenki csak nyerhet: a szűkpénzü munkás, és a nagy pénztárcájú főzés egyaránt, és végül nyer vele az ország szent ügye, az építő munka!

A legnagyobb magyar: Széchenyi István volt az első, aki rámutatott arra, hogy a pénzzel csak akkor lehet nagyot és nemeset alkotni, ha úgy az adója, mint a kézhez vevője megtalálja a maga hasznát. Kétségtelen, hogy egy karikatív megmozdulás pillanatnyi enyhülést, esetleg érezhető felvirágozást hozhat azon a téren, melyre a gyűjtés összege fordítatott, de ez csak időleges és nem végleges, s megalapozott jobblét. Tartós fejlődést csak észszerű pénzgazdálkodással lehet biztosítani. A mai gazdasági vezetés mellett gyakori példákat láthatunk erre vo-

Bárdossy László

naikozólag, melyek azt bizonyítják, hogy nem alamizsna adáson épülnek fel a tervek. Itt van például a Közlélési Szövetkezetek munkája, melyekről köztudomásu, hogy csupán munkavallatát követelnek, amiért hónaalá nyulnak a gazdasági élet elesett magyarjainak. Figyelemre méltó a rizs termelői rendszer, mely éppen vármegyénkben áttekinthető legjobban, hiszen itt vannak az ország legnagyobb és legjobban kiépített telepei. A vizes, hasznavehetetlen földekből értékes területeket varázsoltak az illetékesek anélkül, hogy anyagi erőfeszítésekre kényszerítették volna a terméketlen parcellák nincstelenjeit. Itt a föld és a munka — melyért külön megfizettek — jelentették a tőkét.

Az új gazdasági vezetés azon fáradozik, hogy az egész vovalon fel emelje az életnivót, de ehhez a munkához feltétlenül hozzá kell járulni a társadalomnak, annak a gondolatnak mellőzésével, mintha a befektett tüke visszatérítése bizonytalan lenne, mert most nem egyszerű sorsjátékról van szó. Az egyén, aki Erdélyi Nyereménykölcsön kötvényt szerz, gazdagítja a közösséget, emeli az életnivót és hozzájárul ahhoz, hogy ujjaépítsenek egy ország-részt, feltárják azokat a kincseket, melyek úgy az Alföld, mint a Felvidék lakosainak is kincseivé válnak. Ujabb és újabb munkakalkulákat teremtenek azok mellé, amelyeknél még mostan is az alföldi munkások százai keresik meg a jövőjüket biztosító pénzt. A nyereménykölcsön biztos alapokra helyezi ezt a megindult országépítő munkát és megalógedést hoz széles rétegeknek.

A magyar társadalom feltigyelet a cél nemes voltára és ki-ki tehetsége szerint siet a jegyzéssel, hogy le nem maradjon a nagy zajlásban. Az érdeklődés a fentiek elmondása mellett annál érthetőbb, mivel a kölcsön 20 esztendő tartama alatt 25.779 drb nyeremény kerül kisorrolásra, összesen negyvenhat millió 592.500 pengő értékben. Emellett a befektetett összeg tisztességesen kamatozik, s automatikusan visszatérül. Ezen mindenki csak kereshet.

A nemzet áldozatkészségeivel sohasem volt baj, a legnehezebb időben a legsúlyosabb körülmények között is számítani lehet a magyar sziv kiapadhatatlan jóságára, de ismételjük, ezuttal nincs szükség az adakozó gesztusra, mert most mindenki üzletárs lehet — hogy ugymond — egy monstre vállalatnál. És ha valamikor az adakozással járó megnyugtató érzés kellemes időszakot ajándékozott a nemes szíű adakozóknak, akkor most a kötvény birtokában az a biztos tudat hatja át a tulajdonost, hogy pénzének igen csekély részét olyan vállalkozásokba fektette bele, mely roppant lehetőségeket tár fel és áldásos működését szerte sugározza az ország minden részébe.

Ez lenne tehát az észszerű pénzgazdálkodás, amikor a kizsákmányolás ki van zárva, a kapott tüke, az Erdélyi Nyereménykölcsönnél 4 százalékos kamatozással biztosítva van és határtalan lehetőséget nyújt, egyben nagyszerű példával szolgál arra nézve, hogyan kell a pénzt forgatni, hogy abból az egyénnek és a köznek egyaránt tartós haszna legyen.

A nyereménykölcsön akciója tulajdonképpen a nemzet vállalkozó szellemének komoly próbája is, amelyet ugy kell végrehajtani, hogy ebben a roppant világréngésben is hitet tehessünk a magyar nemzet élniakarása mellett, ami méltán kivívja az új világ rendért küzdő népek őszinte elismerését.

miniszterelnök a felhatalmazási vitában tartott záróbeszédével a belpolitikai élet alapos ismerőjének és bátor, öntudatos, de megfontolt vezetőjének mutatta magát.

Kiváló elmeélllel, szellemes szírporkákkal parirozta az ellenzék támadásait. Ahol pedig téves megállapításokat vett észre, határozott és logikus okfejtéseivel zuzta szét az ellenzék tankjait.

Nem volt könnyü dolga. Imrédy Béla hatalmas beszédében súlyos lövegeket küldött a kormányzó-párt hadiállásaira. Bárdossy nem tért ki a válasz elől és nem maradt adós. Ügyes dialektikával védte ki a kormány alaposan átgondolt, rendszeres, de nem elhamarkodott, nem kergetett reform-törekvéseit. „A nemzeti értékek és erők megóvása csak munkával, csak tettel, csak folytonos javítással szolgálható. E reform-munkát vállaljuk, teljesíteni akarjuk is, de nem nekiszalasztott hebehurgya módon, hanem mindig a lehetőségek, az előnyök és az esetleges hátrányok gondos számbavételével”, mondotta nagy

éljonzó mellett a miniszterelnök.

Nagy hatást váltott ki Bárdossy a Duce nemzetépítő politikája megfontolt, fokozatosan megvalósító tempójának ismertetésével. Más a helyzet békében és más most, amikor szövetségeseink, de a háborus helyzet maga is nem kísérletezést, hanem reális tényeket, elsősorban gazdasági teljesítményeket vár tőlünk. Boldog, erős, kiegyensúlyozott, tiszta erkölcsi alapokon nyugvó, a közösségi elvet mindenekfelett előtérbe helyező Magyarország számára kell az új európai életformákat a magunk sajátossága szerint és ezeknek megfelelően kialakítani. És ezt az új Magyarországot ugy kell beleillesztenünk Európa új rendjébe, ahogyan ez önálló és független magyar államiságunk érdekeinek és dunavölgyi történelmi misszióknak megfelel”. Ez a kormány célja és feladata.

A képviselőház nagy lelkesedéssel szavazta meg a felhatalmazási javaslatot, mely a kormány iránti politikai bizalom megnyilatkozását jelenti.

Vármegyei közgyűlés.

Békésvármegye Törvényhatósági Bizottsága december 16-án, délelőtt 10 órakor tartja folyó évi negyedik rendes közgyűlést.

A 21 pontból álló tárgysorozaton az alispáni jelentésen és több bizottság ujjáalakításán kívül egy felsőházi rendes és egy póttagsági hely betöltése is szerepel.

A rendes tagsági helyre Csernus Mihály apátplebános és Geist Gyula, a póttagsági helyre vitéz Réthy Béla és dr. Sebők Elek a jelöltek.

Ezuttal is felhívjuk és szeretettel kérjük a törvényhatósági bizottság mindazon tagjait, akik aláírásukkal és ígérletükkel Csernus Mihály jelöltségét öhajtották, hogy valamennyien vegyenek részt a közgyűlésen és juttassák győzelemre a „kisemberek pártját”.

A Felsőház tagjai az ország

bel- és külpolitikai kérdéseiben, közigazgatási, szociális, kulturális stb. problémák megoldásában is döntő szerepet töltenek be. A fokozatos, minden megrázkódtatás nélküli haladás, egészséges reformok tető alá juttatása, az ország fejlődésének beállítása az ujeurópai rendbe széles látókört, politikai iskolázottságot, éléslátást és határozott, öntudatos fellépést kívánnak.

Ezt mérlegelje mindenki, amikor szavazatával vármegyénk képviselőjében és népe jövőjének fejlesztése érdekében soraiból — dolgozni és alkotni hivatott férfit küldhet a felsőházba. A képességet és elhivatást nem pótolja sem vagyon, sem földbirtok, sem cím. Ma a belső frontra is odaváló, kemény, rátermett embereket állítsunk! K. L.

Lángban áll a világ.

December hónapja nagy meglepetést hozott az egész világra. Ugy látszik, a háborus öldöklésdémonja nemcsak Európát szállta meg, de beugratta a távol-kelet államait is. Most már elmondhatjuk, hogy mind az öt világrészben tombol a gyűlölet és pusztul az ember évszázados verejékének gazdasági és kultur-eredményével együtt.

Az elmúlt hét a hadüzenetek

egész tömegét hozta nyilvánosságra.

December 5-én Aglia üzent hadat Magyarországnak, Finnországnak és Romániának.

December 6-án Kanada és a többi angol dominiumok csatlakoztak a hadüzenethez.

December 7-én megszakadt az amerikai-japán tárgyalás és Japán megüzente a háborút Amerikának.

Még az nap Anglia és gyarmat-

állama! üzenték meg a háborút Japánnak.

December 9-én robb délamerikai és középamerikai állam és Holland-India küldte el a hadüzenetet Japánnak.

December 11-én Német és Olaszország üzent hadat az Amerikai Egyesült Államoknak.

Hosszu háborura kell számítani, mondta a japán néphez intézett felhívásában Toyo japán miniszterelnök. A szárazföldi háboruk hamarosan eltörpülnek a lengeri és légi-csaták mellett. A téli kemény fagyok lehetetlenné teszik a szovjet gyors logázolását. A német-hadsereg az idő javulásáig nagyobb offenzívákat nem kezd, jelentette a német hadvezetőség. Légi erői állandóan foglalkoztatják az ellenséges haderőket és megakadályozzák abban, hogy sikeres támadást készíthessenek elő a megerősített téli német hadállások ellen. A német hadvezetőség fölőslégesen egy embert sem áldoz föl.

Afrikában erősen küzdenek az angol és tengely seregei. A Csendes-Oceánon a japánok gyors támadással rohanták meg a közeli amerikai és angol támaszpontokat, s nagy veszteséget okoztak az amerikai tengeri haderőknek. Hat csatahajót, négy cirkálót, egy repülőgépanyahajót és több ágyúnaszádót küldtek a tengerfenekére a japánok: három nap alatt. Izelitőknek nem rossz!

A finnek jól birják a 20—25 fokos hideget. Legutóbb is megsemmisítettek egy nagyobb szovjet hadcsoportot. A honvéd főhadiszállás az elmúlt napokban nem adott ki hivatalos jelentést.

Pest megyében 61 szülésznőt eltiltottak a foglalkozásától

Pest vármegye közigazgatási bizottsága ülésén a tisztifőorvos helyettese jelentette, hogy a vármegyében 61 szülésznőt eltiltottak foglalkozásától. Közülük 33 magzatelhajtás miatt már büntetve volt, 5 ezidőszereint vád alatt áll, 4 fertőző beteg, 3-nak erkölcsi magaviselete kifogásolható, 4 nem igazolta állampolgárságát, 5 pedig emberölésért volt büntetve. Jelentette a tisztifőorvos, hogy 28 kereskedő ellen egészségügyi kihágás miatt eljárás indult.

A születések száma az elmúlt hónapban 1950, a halálesetek száma 1483, a természetes szaporodás tehát 467.

KATOLIKUS AKCIÓ

Egyházi híradás

Dr. Beöthy György apátka-nonok, egyházmegyei főtanfelügyelő december 22-én Endrődre érkezik, hogy elnököljön a polgári iskolai magántanulók vizsgálatain. Iskolánk nagy megbecsülésnek veszi, hogy a nagyváradi egyszáz megye tanügyi vezetője személyesen tiszteli meg ki-tüntető látogatásával.

Tanügyi változások. Az endrői egyházközségi képviselőtestület november végén tartott közgyűlésén Fehér Sándor szolnoki kántor személyében megválasztotta Endrőd új kántorát, s a megüresedett tanítói állomásokra Uhrin Erzsébet és Lacsny Zoltán okl. tanítókat. A képviselőtestület még december folyamán betölti az átváltással megüresedett polyákhalmi tanítói állást és két polgári iskolai tanári állást. Utóbbira középiskolai tanárok is pályázhatnak. Fizetés törvényes, lakbérrel.

Triduumok. P. dr. Vitéz Berárd ferences missziós atya e hó 10-én kezdte meg 3—3 napos lelkigyakorlatait a csejti majd a nagylaposi iskolában. Mindkét helyen népes hallgatóság vett részt a kitünő népszónok meggyőző, felvilágosító előadásain, s a hivek lélekben megújulva több százan járultak az Ur oltárához. A nagylaposi „kis misszió” befejezése után az öregkerti Szent Imre-iskolában és végül a polyákhalmi iskolában tart lelkigyakorlatot a Páter. Ezuton is felhívjuk a körzetek hiveit, hogy ne csak maguk, de gyermekeik és cseléd-ségük is vegyen részt a lélekne-mesítés áldott munkájában.

Az anyatemplom hívőseree is hozzájut a Karácsony előtt szokásos lelkigyakorlatokhoz. Salgótarján hírneves ferences házfőnöke; P. Réz Marián ferences atya vállalta a fáradságos lélek-ugarolást. December 20-án este kezd a háromnapos missziót. Reméljük, hogy a belterületi h-ivek nem maradnak szégyenben a tanyavilág buzgó h-ivei mögött, sőt jópéldát adnak, hogy öntu-datos katolikus ember hogyan kész-ül Krisztus szent ünnepére: a K a r á c s o n y r a. A tár-sadalmi e g y e s ü l e t e k vezető ségét kérjük, hogy mindenütt hir-dessék meg a templomi ajtatos-ságokat és vezessék tagtársaikat az Ur házába lelki üdülésre és Isten áldó kegyelmének megnye-résére.

Gárda-avatás. Amikor a vi-lágháboru vérzivatarra elérte a Kárpátokat, s az orosz gőzhenger tömegtámadása közvetlen vesze-delmet jelentett országunkra és népünkre, néhai királyunk I. Fe-renc József 1915. december 8-án országait és népét Jézus Szent-séges Szívének védő oltalmába ajánlotta fel. Azóta szép szokássá vált, hogy az elemi iskolák tanu-lóinak jó magaviseletü, szorgal-mas csoportját besorozzák a SZIV-GÁRDÁ-ba és évenként decem-ber 8-án felavatják őket a sziv-gárda tagjai sorába. Endrődön is megtartjuk e szép szokást. De-cember 8-án többmint 200 em-berpalánta vonult fel az oltára elé és tett erős fogadást arra, hogy egész életükön át hűséges gyermekei, öntudatos, bátor har-cosai lesznek Jézusnak és üdvö-zítő tanításának. Az avatást Cser-nus Mihály apátplebános végezte — a tantestület és a szülők tö-meges megjelenésével. Az ünne-pélyes avatási szertartás befeje-zével — a szivgárdisták a polgári iskolába kulturtermében tartottak változatos és megkapó előadást. Ügyes számaikat a jelenlevő nagy közönség szívesen hallgatta és élvezte, s gyakran megtapsolta a jobbnál-jobb szereplőket.

Templomi-rend a karácsonyi ünnepek alatt. Az idei utolsó haj-nali szentmisét december 23-án reggel 7 órakor végezzük. Kará-csony előtti nap szigorú vigiliás h-öjt. Éjjel 12 órakor mondjuk az ugynevezett „éjféli szentmisét.” Karácsony ünnepén reggel 7 óra-kor „pásztorok-szentmiséjét,” 8 és 10 óras kezdettel ünnepi nagy-miséket, fél 12 órakor levente-és diák szentmisét mondunk. Kará-csony másodnapján a szentmisék 8, 10 és fél 12 órakor kezdődnek. Szent János evangelista-napján a beharangozás fél 9-es szentmise előtt — régi szokás szerint — borszentelést végez az egyház.

Szűiveszter-estéjén, este 6 órakor hálaadó istentiszteletet tar-tunk. Imádságos lélekkel köszön-jük meg az Urnak, az év folya-mán vett áldását és oltalmát, bűnbánó lélekkel magunkba te-kiatunk és őszinte megjavuló szándékkal készülünk az új esz-rendő megpróbáltatásaira, vesze-delmeire és örömeire. Újév nap-ján és Vízkereszt-ünnepén a szo-kásos ünnepi időrendben hallgat-juk a szentmiséket.

A levente-óktató urakat kér-jük, hogy minden vasárnap-és ünnepnap délelőtt egynegyed 12 órakor vezessék leventéiket a „levente-misére.” Gyülekezés a polgári iskolában!

Egyesületi hírek.

A Katolikus Legényegylet kibővített nagytermét december 26-án este 6 órakor szenteljük fel és adjuk át nemes hivatásá-nak. Az új két-termes egyesületi helyiség bőven elégséges ahhoz, hogy a legényegyleti tagokon ki-vül a cserkész-csapat és a 18 éven felüli legény-leventék is használhassák egyesületi helyi-ségül.

A Levente-Egyesületek Or-szágos Központja és a Katoli-kus Agrárifjúsági Legényegy-letek Országos Testülete kö-zött az elmúlt hetekben dicé-rendő megállapodás történt arra-nézve, hogy jövőben a két egye-sület bensőségesen együttműkö-dik. Mindkét egyesület központja felhívta a vidéki fiókok vezetőit, hogy ezt a bajtársi és hazafias megegyezést támogassák és saját körzetükben is hajtsák végre. Az endrői legényegyesületi nagyte-rem előnyösen szolgálja a két egyesület testvéries együtműkö-dését és fejlődését.

Leánysereg! A Dolgozó-Le-ányok és a Kalász tagjai minden vasárnap és ünnepnapon a ve-csernyéről menetelnek klubhelyi-ségükbe. Akik még nem tagjai a két egyesületnek, de becsületes életükkel, tisztességes magavise-letükkel érdemesek erre, azok minden összejövetel alkalmával jelentkezhetnek felvételre. Kelle-mes időtöltés, hasznos és neme-sítő szórakozással tölthetik el vasárnapi szabad-órait. Far-sangra mindkét egyesület nagy előadásra készül — a helyi Vö-röskereszt — javára. Jóhangu és ráérő leányok jelentkezzenek az egyházi énekkarba. Fehér Sán-dor kántor ur örömmel vállalta a templomi énekkar tanítását és ve-zetését. Énekeljünk az Urnak vi-dám lélekkel!

Hitbuzgalmi egyesületek. Szent Ferenc III. rendje decem-ber 21-én délután fél 4 órakor, az Oltáregyesület december 28-án délután fél 4 órakor, a Jézus Szive Szövetség Női-csoportja ja-nuár 1-én délután fél 4 órakor, a Leányegyesületek január 1-én este 6 órakor, a Férfi-Liga janu-ár 3-án este fél 6 órakor végzik havi ajtatosságukat. Advent szom-bat-estén 6 órakor szemináriumi előadást tartunk a polgári isko-lában. Csak férfiak jöhetnek!

Körzetleti szentmisék. De-cember 21-én a Szent Isre és Polyákhalmi-iskolákban, decem-ber 26-án a varjasi iskolában, de-cember 28-án az öregkerti kápol-

nás iskolában, január 1-én a naplaposi iskolában, január 4-én a Szent Imre iskolában, január 6-án a csejti iskolában, január 11-én az öregkerti kápolnás és a polyákhalmi iskolákban mutatunk be szentmiséket.

Karácsony előtt minden jó-zándéku katolikus ember a bűn-bánat szentségéhez járul, hogy ne csak ruhája, de lelke is ünnepel-jen a Szeretet ünnepén. Aki még nem végezte, minden reggel 7 órától kezdve végezheti.

A betegek szentségi megerő-sítését ne mulasszák el a hozzá-tartozók. Ne hagyjuk elveszni egyetlen halhatatlan lelküket! Su-lyos, vagy váratlanul megbetege-dő testvéreinkhez bármikor me-gyünk, hogy Isten kegyelmét közvetítsük nekik. Hosszabb idő óta beteg vagy gyöngyölkedő idő-sebb hittestvéreinket minden hó-nap első hétfőjén, most tehát ja-nuár 5-én, a külterületeket janu-ár 7-én látjuk el szentségekkel. Bejelentések a sekrestyében tör-ténnek.

Figyelem! Ne feledkezzünk el elhunyt szeretteink lelkéről. Imá-dság, alamizsna, jócselekedet, szent-misefelajánlás az egyetlen és ér-tékes segítség részükre. Amit a halottaknapi gyertya-gyújtás tila-lom miatt megtakarítottunk, le-galább azt ajánljuk fel értük jó-tékony célra. A Vöröskereszt kór-ház, a sokgyermekes szegény csa-ládok segélyezése, templomunk részére gyertya-ajándék miud-mind kedves cselekedet a mindent látó és jutalmazó Isten előtt.

Tiszteld a legszentebb Nevet!

— Jézus nevenapja: január 2. —

Fiatal házaspár válni készült. A férj azt adta okul:

— Alacsony családból származom. S feleségem állandóan guny-nevekkal szidja anyámat, családomat. Ezt nem bírom ki.

Ime, egy érző emberi szív nem bírja ki, még saját hitvesétől sem, hogy gunyolva, szidva hallja em-líteni családtagjainak nevét. S azt elbirjuk, hogy Istenünk és termé-szettefőlötti családunk tagjainak, a szenteknek nevét, nemcsak guny-nyal, hanem a legocsmányabb, sőt gyakran trágár szavakkal együtt emlegetessék, káromolják?! Ezt elbirjuk s elviseljük cseléde-inktől, családtagjainktól, gyerme-keinktől?! Vagy talán mi ma-gunk is rávetemedtünk?!

Az emberi szív se bírja ki és Isten szive, a mi Megváltónk Szi-

vo elbirja ezt? Szinte csoda, hogy nem sujt le rögtön villámmal a káromlóra! Nézzük csak ezen undok bűnnek rettenetes következményeit:

1. Istennek súlyos megbántása. Ha valaki a te nevedet szidalmazza, bepörlöd becsületsértésért. A fölséges Isten ne érezze sértve magát, s a parányi teremtménye ugy gyalázza?

2. Lehívja Isten büntetését. Le csukják azt, aki a király nevét sértően emlegeti. S vajjon Istennek nincs módjában büntetni?! Ha folyton szitkozva emlegetnéd nevét s egyszer ugyanazon szomszéd kezébe kerülne: ugy-e félnél tőle? S nem félsz-e az élő Isten kezébe jutni a tulvilágon egy káromkodó élet után?! Ha nem is sujt le rögtön az Isten, vigyázz: Isten malmai lassan, de biztosan őrlnek! Nagyon lehet, hogy a magyarság mai nyomorában is azt bűnhődí, hogy a magyar annyit és oly csunyán káromkodik!

3. A káromkodás egyike azoknak a bűnöknek, amelyek könnyen szokássá válnak. Talán a betegágyon, tudva, hogy közeledik az ítélet, szeretné már elhagyni az a szerencsétlen, aki a káromkodást már megszokta és nem sikerül. Talán felvette az utolsó szentségeket, Istennek kibékülve várja a halált és haláltusája kínjában elkáromkodik magát. S e szitokkal az ajkán lép: át a halál küszöbét, hogy megjelenjen Isten színe előtt!

Jézus szentneve ünnepén, a legszentebb Név iránti tisztelet kifejezésére tegyünk három szent erős fogadást:

1. Ha oly szerencsétlen vagyok s szoktam káromkodni, elhagyom s ez újévben ne hagyja el ajkamat Istent és a szenteket gyalázó szó.

2. Nem tűröm meg a hozzám tartozóknál: családtag, gyermek, tanítvány, cseléd, szolgaszemélyzet. Még ha szorosan nem is tartozik hozzám, ha módom van, rendreutasítom. (Pl. az utcán káromkodó gyereket.)

3. Ha eddig is gyűlöltem a káromkodást, e szent haragomat magasabbra emelem az engesztelés szelleméig. Imáimmal engesztelni fogom az Urat a káromkodásokért és ahányszor káromlást hallok, engesztelésükön röpimával dicsérni fogom Uram Szent Nevét.

Nyomatványokat

sürgösen és izlésesen készít a

Nádudvary nyomda

Gyoma.

Emberek!

Valami elveszett! Valami nincs! Harsogta az endrődi polgári fiú és leányiskola szavaló-kórusa a Szt. Imre emlékünnepeken. Majd tovább zengtek-zengtek a tiszta gyermekhangok, hogy: van ugyan az elveszett helyett valami más... Van finom, drága ruha süppedő szőnyeg, dűsan megrakott asztal; és van kopott rongyokban didergő szegénység, éhség és nyomor. Van luxus-autó, villamoskocsi, repülőgép és a technikának sok más, az emberek kényelmét szolgáló alkotása... Ezeket megnyerjük, de a lelkünket elvesztettük... És ekkor szinte orkánszerűen hasított a levegőbe és a még egészen el nem fásult lelkekbe a kérdés: hát jobb ez így?! Sejtelmesen, szinte ihletszerűen mint az őszövetségi próféta „Mene, Thekel Phares“ hangzott a figyelmeztetés: Vigyázzunk, mert elközelget az idő; amikor mérlegre tételünk és jaj nekünk, ha könnyűnek találhatunk! Micsoda érzések! Milyen időszerű gondolatok! Kár, hogy nem hallották és nem szivelték meg mindazok, akiket illet. Mert a mai emberiségnek igazán nagy szüksége lenne, hogy elvesztett lelkét és ezzel együtt önmagát is megtalálja. Mennyivel boldogabbak lehetnénk, ha minden ember egész lélekkel, őszintén, becsületesen teljesítené a reá hármló kötelességet ott, ahová őt a Gondviselés állította. Es ha nem kellene a becsületes, a másokról előre rosszat nem gondoló embernek oly sokszor csalódnia! De ehhez szükségünk van, hogy elveszett, vagy csak elfásult lelkünket újra megtaláljuk és a vallás, az ismeretszerzés, a tudás szent, szép és igaz eszközeivel önmagunkat is nemesítsük.

A tanári kart az őszinte tisztelet és elismerés illeti meg, amiért növendékeik lelkét ilyen mélyen szántó gondolatokkal iparkodnak művelni, nemesíteni. Bár az elmondottak ne lennének csak a „Pusztában Kiáltónak szavai!“ Szívlleljük meg mi is, akiknek már nem ír a tanár úr az „Értesítőbe“ 4-est mert ha a minden tanárok legszigorúbbja, az Élet buktat meg bennünket, az még sokkal fájóbb bukás lesz! Itt az adventi idő. Jön a szent Karácsony. Iparkodjunk megtalálni azt, ami elveszett: az igazi, a krisztusi felebarátai szeretetet, mert csak így lesz számunkra boldogító a Béke, a Szeretet ünnepe a Karácsony.

Fülöp Imre
kiszgazda.

Olvassa a Magyar Katona-
ujságot s büszke lesz arra,
hogy magyar! Megrendelhető
Budapest, Revicky u. 4/b.

Innen-onnan

Szent Miklós napján az egész ország népe a Mindenható áldását kérte az ország főméltósága Kormányzójára. Minden magyar jótékonyan érzi és látja, hogy amíg Budavárában e bölcs és keménykezü férfi irányítja az ország sorsát, addig nyugodtan végezheti munkáját a föld népe, fáradozásának gyümölcsét nem más aratja, addig az ország függetlensége és biztonsága — az emberi erő határáig — rendben van. Magasztos történelmi hivatásához továbbra is Jézus segítő kegyelmét kéri az ország apraja-nagyja egyaránt, Éljen soká!

† Kozma Miklós m. kir. titkos tanácsos, Kárpátalja kormányzó biztosa, volt belügyminiszter rövid betegeskedés után elhunyt. A magyar közélet méltán gyászolja kiváló fiát, aki rendkívül értékes sokoldalú működésével általános tiszteletet és megbecsülést szerzett nemcsak itthon, de a külföldön is. Nyugodjék békében.

A kassai Széchenyi-bizottság megkeresést intéz a magyar rádióhoz, hogy ne közvetítsen többé jazz-muzsikát. E barbárstílusú, zavaros hangkeverékért valóban nem kár.

Reményi-Schneller pénzügyminiszter a múlt hét végén érkezett haza berlini látogatásáról, ahol fontos pénzügyi és közgazdasági kérdésekről tárgyalt. Most mint a pesti lapok írják, Losonczy István közlélemzési államtitkárt invitálták Berlinbe. A német közellátási viszonyok tanulmányozása képezi egyik célját Losonczy államtitkárnak.

„Clipper“ óriás repülő-gép e hét elején érkezett Lisszabonba az Egyesült Államokból. Három tonna postaküldeményt hozott, de egyetlen utasa sem volt. Bátorak a világ.

Tévedés. A napokban egy fiatal dévaványai legény járt a plebánián nagyszülei anyakönyvi kivonataiért. A csendőrséghez pályázik. A folyosót seprő szobalánytól kérdezte, hogy merrre van az iroda, aki kurtán azt felelte, hogy amott a folyosó végén. Magyarunk félreértette az utbaigazítást, mert nem a folyosó végső ajtaján kopogtatott, hanem átment a szomszédház látható folyosójára és ott kért „csendőrségi felülvizsgálatra szóló bizonyítványokat“. A kérdezett fiatal nő mosolyva felelte, hogy itt csak anyákat és csecsemőket vizsgálunk, csendőrök talán másutt, lévén ő szülőthonon ápolónője. Fiafalemberrünk erősen pirulva, de hangosan kacagva jött vissza ismét a lelkészlakba, ahol elintézték dolgát.

Népmozgalmi adatok Endrődön

novemberben

SZÜLETETT: Jánosik Vince és Gellai Regná leánya: Irén, Kurilla László és Bela Anna leánya: Anna, Csik József és Dinya Brigitta leánya: Irma Mária, Katona Imre és Hornok Angela leánya: Irma Drzsébet, Varga József és Giricz Eszter fia: András Henrik, Sipos István és Panyicza Neszté leánya: Jolánta Gizella, Hornok János és Dinya Etelka fia: István János, Timár Imre és Dinya Margit leánya: Margit, Timár Imre és Vaszkó Ilona fia: Béla, Rácz Lajos és Smiri Erzsébet fia: Vince, Bradák Máté és Bela Angela fia: Máté László, Duda János és Parócza Katalin leánya: Katalin Klára, Dávid János és Valuska Etelka fia: János, Szujó és Farkasinszki Anna leánya: Katalin Magdolna, Gyuricza István és Pelyva Etelka leánya Piroska Gizella, Bradák István és Szakálos Viktória fia: István, Adamik Imre és Forgács Julianna leánya: Julianna, Csuvár Mátyás és Németh Mária leánya Borbála Irén, Fülöp Béla és Hanyecz Anna leánya Etelka.

Házasságot kötöttek: Bela Imre cipész és Szakálos Jolánta, Iványi Imre fműves és Knapcsek Terézia, Iványi Imre fműves és Hanyecz Hermína, Dinya Imre fműves és Véha Eszter, Gyurica István munkás és Babarik Etelka, Lapatinszki Lajos fműves és Polányi Mária, Timár Miklós fműves és Bula Margit, Török István cipész és Hangya Eszter Ambózi Mihály és Bacsa Irma, Mózes Pál fműves és Szmola Irma, Kurilla András fműves és Bela Monika, Farkas Imre munkos és Dévai Margit, Paróczai Frigyes fműves és Liziczai Gizella, Farkasinszky Ambrus asztalos és Vaszkó Eszter, Korcsok István munkás és Farkasinszky Erzsébet, Varju Imre fműves és Vaszkó Gizella, Varga János fműves és Czmarkó Luca.

Meghalt: Fekécs Mária 75 éves véres agygutában, Bacsa Mária 60 éves szervi szivbajban, Véha Erzsébet 73 éves aggkori gyengeségben, Fekécs Gyula 10 hónapos hörghurutban, Giricz Viktória 67 éves gyomorrákban, Polányi Mihály fműves 62 éves nyelöcsőrökben, Farkasinszki József 5 hónapos bélhurutban, Hornok István 10 napos tüdőlobban Sóczó Mihály 71 éves idült veselobban, Pntér Ilona 51 éves gyomorrákban, Mókó László molnár 80 éves véresagygutában, Maródi Franciska 63 éves szervi szivbajban, Kiszely István munkos 64 éves szervi szivbajban, Dinya Mihály munkás 86 éves aggkori gyengeségben.

Terefere.

(Kép a községháza előtt.)

Csejti: Dicsérjétek az Ur Jézus Krisztust atyafiak!

Többen: Mindörökké testvér!

Ugari: Hol késtél ilyen sokáig hékás?

Csejti: Hol lehettem volna másutt, mint a templomban.

Ugari: Oszt mióta vagy olyan templomjáró, eddig nem nagyon mutattad!

Csejti: Tévedsz pajtds. Én tízennégy kilométerről havonként csak egyszer-kétszer jutok be a faluba vasárnap, mert fölvaltva jövünk az asszonnyal, meg a bérrrel. De ha bejövök, sohasem szoktam elmaradni az Isten-házából.

Ugari (gunyosan): Oszt megfizetik ott a talp-kopást?

Csejti: Itt biztosan nem térítitek meg, ott talán az Uristen, ha megérdemlem.

Peresi: Mostandban nagyon sürgött az öreg pap, hogy ne maradjunk el a vasárnapi szentmiséről. A multkor még nagy gyűlést is tartott, azt akik jelen voltak, mind vállalták, hogy buzditják resteket a szentmise hallgatására.

Ugari: Kinőttünk már a gyerekképből. Engem ne biztasson senki. Ha akarok még, ha nem akarok, ugyse térítenek meg.

Csejti: Hát én csak aszondom, hogy ennyivel tartozunk az Ur-istennek, aki megteremtett bennünket és gondot visel reánk. Biztos vagyok benne, hogy a lovam, meg a tehenem szívesen eljárna hálát adni Alkotójának, ha volna neki értelmes esze. Hát én már csak külön akarok lenni a jószágomnál, hogy nemcsak eszem-iszom, alszom, dolgozom, mint ők, hanem a vasárnapot megszentelem azzal, hogy mint ember az Istenházába is elkövetkezem.

Ugari: Ezt beléd tölték gyerekkorodba, és nem tudsz szabadulni tőle. Aszondta pár év előtt az egyik szolnok, aki a körünkben is dikciózott a politikáról, hogy a vallást a papok találták fel, okos ember nem hallgat rá.

Mirhói: No már ebbe én is beleszóllok. Léhet olyan vallás, amit ember csinált, olyan is lehet, aki az igazságtul messze jár, de hogy a keresztény vallást pap tanálta volna ki, aki tlyent mód az vagy huncut, vagy szamar; aki pedig elhiszi, az meg ostoba. Mintha csak aszondanád, hogy a kéményt a kéményseprők találták fel, pedig minden józan eszű ember tudja, hogy csak amikor már füstölt a kémény, amikor szükség volt, hogy valaki takarítsa, azután lettek a kéményseprők. Előbb voltak emberek, Istent keresők, tehát vallásosak azután lett az emberek közül a pap.

Peresi: De hiszen tudjuk a történelem is hitelesen tanúsítja, hogy a keresztény vallást az Ur Jézus alkotta. Ezt normális ember nem tagadhatja le, mert a bolondok házába csukják.

Peresi: Tulokosak vagytok tik ott az ugaron. Nem tudom miféle ujságot olvastok, de az esetek nem nagyon tisztul tőle. Hát példánakokáért mit mondanál ahhoz, hogy a betegségeket az orvosok találták ki, hogy keresetük legyen.

Ugari: Hát ilyen bolondot ne mondj, ennyire mégsem maradtunk el.

Peresi: Ugyanaz, mint amit az előbb tarandállál. Hát nem zöldség az, amit összevissza beszélsz a vallásról. Tudod, mit ez? Az Isten és az ember közötti állapot. A józan eszűvel rágyűvök, hogy magamagától senki és semmi nincs. Minden mástul ered. Mink is. A legelső ember is. Aki az első embert, az első követ, a földet, a világot megcsinálta, az az Isten. Ez parancsolja, hogy az Ő, az Urnapját megszenteljük. Életünk, egészségünk a kezibe van. Józan érzellemmel nem tehetünk mást, minthogy megtesszük a parancsot. Az állatnak, nekünk is szükségünk van hat napi munka után pihenésre. A lelkem is megpihen, amikor a templomban jól kibeszélgetem magam a jó Istennel. Érzem, hogy megnyugszom.

Gyomavégi: Már csak azért is eljárók vasárnap az Isten házába, hogy meghallgassam az evangéliumot. Olvasok én ujságot, meg télen könyvet is, de az egészen más. Látszik, hogy nem emberi munka az. Épülök rajta.

Ugari: Nahát lelorkoltak kendőtök. Legközelebb már úgy meggyurnak, hogy én is befordulok az öreg templomba, Bizony, pár éve csak kívül láttam. Pedig hát, nekem is jogom volna oda menni.

Csejti: Más világot élünk öcsém. A fiam a napokban írt. Odakünn van a donnyec mentén. Őt se nagyon fántolta az utolsó időkhöz a buzgóság. Az apja szavara nem igen hallgatott. Most dicsértessékek kezdi a lapot, azt azt írja, hogy de jó volna az öreg endrői templom tornyát messziről is látni. Ott megtanulják az emberek, hogy ki az Isten és mit jelent a vallás. Komoly ember nem lehet ezek nélkül. Hát te se várd, hogy a szovjet pokolban oktassanak rá, hogy mégis csak jó az a vallás?! Isten veletek! (El.)

(Kép a csabai vásártérről.)

Csorvási: Bevitték-e Andris bácsi a zsirt a szövetkezetbe? Mer neköm 9 kilót kellett beszolgáltatni, pedig az egyik hizóm alig volt 70 kiló, azt heten jalunk otthon.

Szénási: Egy kissé hiányos a rendelet. Megérttem, hogy be kell adni. A katonaságnak, meg a városi munkásnak, akik nem ölnek, valami kicsit biztosítani mégis csak kell. A hiba ott van, hogy a 70-80 kilós süldő után, mert ez még nem hizó, épügy 3 kilót vetnek ki, mint a kétszáz kilós után. A másik hiba pedig az, hogy egy hizót vágó legalább három gyermeket családod nem mentik fel a beadástól.

Csabai: Cirkuszt csinálunk. Most ezek is beadják, azt két-három hónap múlva mennek zsirjegyért, meg sorjalat álnak.

Gyulai: Ez már magyar átok, hogy minden dolgunkat csak feliben végezzük és félig csináljuk meg. Tulokosak vagyunk, azt nem hallgatunk a jó tanácsra, meg értelmes kérésre.

Békési: Itt van például a baromfi-eleség is. A tanyai sógorom aszondta, hogy erre nem hagynak. Rádígón küriölik, ujságok folton írják, gazdasági szakokosok birizgálnak bennünket, hogy tenyészszünk sok aprójószágot, mert hogyhát ebből több pénz gyűn az országba, mint a búzából. Most meg nem hagynak neki eleséget. Levegőből az sem él meg?!

Peresi: Valami változás lesz. Bencséli miniszter már tárgyal a nagyfejűekkel, oszt hajt a jó szóra. A Bánfy miniszter is beigerte a mult vasárnapi rádígón.

Kondorosi: A megyegyűlésen biztosan szóba gyűnnek ezek a kérdések is. Talán a főispán ur már megnyugtató felvilágosítást is adhat. Majd figyeljük az ujságokat, mit innak.

Gyomai: Ugy olvastam a Gyomai Ujságból, hogy nagy mérkőzés is lesz. A kendtek földesura, meg az endrői pap között. Keden lesz a meccs.

Csabai: Szavazás előtt ki kellene őket állítani a megyeháza nagytermében, azt aki felülmarad az lenne a győztes. Egy kis ingyen cirkuszt régen nem élveztünk.

Orosházi: De hiszen a Mihály pap megrázná a korcát a Gyuszi bárónak. Fenecrös ember az, sok paprikást, meg kóbaszt megevett gyerekkorában. Az apja is rettenő erős volt, az anyai öregapja is nagyszul ember volt. Ismertem Ezek innen származtak Orosháziói, a Varga-családból.

Csabai: A világháboru elején mindlunk paposkodott. Petróczky Susker Mihálynak, a csabai bírónak volt kedves embere. Amikor Lemberget visszafoglaltuk, ott szavalt Beliczey Géza öméltóságával a városháza kiugróján, azt olyan marha erős hangja volt, hogy a buzapiacra, a kaszinó előtt is hullották.

Gyulai: Nálunk is paposkodott a háboru végén. Mindig a nép közt volt, azért gondolunk jószívvvel rá most is. Mink már csak ötlet szeretnénk, ha győzne. Van a félsőházban nagybirtokos elég. Az ilyen falusi kisemberek fia, akik a maguk erejéből és szorgalmából kiemelkednek, jobban tudják, hogy mi hiányzik és mi kell a népnek. Ezek a maguk bőrén ismerik az élet bajait.

Endrői: Szörnyen nagy akarat van benne. Ha valamit elhatároz, akkor addig megy utána, míg nem sikerül. Eleinte furcsálotuk a szokását, mert nagyoa üdött bennünket, amikor azonban azt láttuk, hogy Endrőd vásárt kop, villanyvilágítása lesz, mindenféle kövesutat építenek, betonjárda, polgári iskola, minden tanyakörzetben új iskolái, számszerint 14 tanyai iskola. Népházak, majd gabonamagtár épült, kiszgazda és munkáskörök létesültek, előbb meg a 300 endrői és gyomai gazda tulajdonát képező öreg-bankot megfiztette a csabai Rothéltól, akkor láttuk, hogy ez az ember értünk, a falunkért dolgozik és áldoz a magából is reegeteget. Ezért becsüljük és pártoljuk. De még a Kormányzó Úr is kitüntette a Szignum medáliával, aztán a kormány főtanácsossává nevezte ki.

Kondorosi: Minden cigány a moga lovát dicséri. Kend is így

van a papjával. Márpedig a Kondoros-Endrőd-Mézöltűt összekötő kövesutat Geist Gyulának köszönhetik az endrődiek is.

Orosházi: Én másként tudom a dolgot. Az Istenben boldogult Kunos Pista főjegyző urunk; meg az öreg Berthóty Károly méltóságos azt mondták abban az időben, hogy az orosházi-kondorosi-endrőd-mézöltűti ut kövezésének kérelme arányában levelet kaptak az endrői paptól, hogy akkor, meg ekkor menjenek be az alispányhoz az endrődiekkel, meg a kondorosiakkal együtt. Erre indultak utnak.

Endrői: Az egész dolgot Csernus apátur indítványozta az endrői képviselői társulatban. Kovács Libor is javasolta s úgy fogadta el a képviselőtestület, hogy csatlakozásra felkéri Orosházát és Kondorost. Ezt a felhívást a papunk csinálta. Így ment be a küldöttség Gyulára és később Pestre a Miniszterhez. Ha nem hiszt komám, kérdezze meg a Kovácsik főjegyzőjüket, aki fogadást ajánlott az Apátnak, hogy öt évig se lesz az utból semmi. Fogadtak is egy doboz szivarba. A pap nyert, de a főjegyző még ma sem adta meg a szivart. Pedig Geist Gyula is segíthetett volna pótolni a főjegyzőnek, mert az ut az ő birtokát is sokkal értékesabb tette. Hát így áll a dolog. Más tollalval ne dicsékedjünk komám!

Gyulai: Hogyjuk a vitát, agyse mi döntjük el a dolgoit. A vármegye vet, a vármegye arat. Hogy mit, majd meglátjuk idővel. Csak aztán ugy ne járjon a törvényhatóság, mint az egyszeri ügyvéd az új szakácsnőjével.

Békési: Mondja már gyorsan, mert a komám ott vár a lacikonyha sarkán. **Gyulai:** Dühösen felhívta telefonon a helyszerző embert, s amikor megjelent, azt kérdezte tőle: „maga küldte nekem az új szakácsnőt?” Igenis kérem, válaszolta a helyszerző. „No akkor jöjjön gyorsan az ebédőbe és egye meg maga amit jözdött”, mondta mérgesen a prókátor. — Nehogy a Bárdossy ezt üzenje a főispány urnak.

Békési: Agyek Isten! Menek már, mert a komám ugyancsak integtel.

Csabai: Vigyázzik, mert megjárja, mint a Pali sógor régebben. Beállított katonacimborákkal egy vásári lacikonyhába, azt behajítottak vagy négy-öt lityit a javából. Amikor hazafelé kászolódott nem tudta, hogy fiu é, vagy lány, azt bánatában lecsücsült a jórda szélre, azt onnan vizsgálta a házakat. Hamarosan egy rendőr került elő, azt biztatni kezdte, hogy atyafi hazafele! Hát iszen abba a mederben járok. Minthogy a házak itt masiroznak előttem, megvárom, míg az erymre kerül a sor... Akkor könnyű lesz belépni. Hát maguk is így ne kerüljenek haza! Isteu d!dja mindnyájukat. Viszontlára a téli csabai vásáron! (Elvonulnak.)

Lejegyezte: S. B.

Közművelődési előadások Endrődön december 14, 15, 16 és 18-án.

November 14.-én Népszöv. Kiszgaz. k. Hollós István polg. isk. tanár. Árpád-házi királyok. Fehérvári Ferenc rk. tanító. A légvédelem és lególatom. Kiszgazdakör. Szvet's Kálmán s. telkész. Isten a családban. Parócai Gergely rk. tanító. A törvénytiszelet. Honsz Palotai Ferenc rk. tanító. A szociális kereszténység. Hunya Lajos rk. tanító. Gyümölcsstermelés. Egységes katolikus munkásokonthon. Klinghammer László ig. tanító. Szociális kérdések. Dr. Hunya Sándor polg. isk. tanár. Gróf. Széchenyi István. Nyuguljas Kör. Kiss Sándor s. telkész. A teremtő. Kovács Mátyás ig. tanító. Mit kaptunk vissza? Szent Imre Kör. Csabai Béla s. telkész. A vasárnap. Kalmár Ákos rk. tanító. A lugnélküli szoppanfőzés. Öregszödi Olvasókör. Bányai Ernő rk. tanító. Kötelességeink hazánk iránt. Szabó Elek rk. tanító. A nemzeti szellem ápolása. November 15.-én. Levante Egyesület. Fehérvári Ferenc rk. tanító. Kötelességeink hazánk iránt. November 16.-án. Levante Egyesület Kovács Mátyás ig. tanító. A nemzeti szellem ápolása. November 18.-án. Levante Egyesület. Dr. Csókási Ede polg. isk. ig. A törvénytiszelet.

A régi Endrőd.

Többen fordultak szerkesztőségünkhöz, hogy körösparti vén falunk első idejéről közöljék le „a régi hiteles felirásokat”, mert mégis ildomos, hogy a lakosság biztosat tudjon faluja és ősei egykori életéről.

Az endrői tanítói-kar „Endrőd története” c. kiadványában a falu kétszáz-esztendősi újjáalapításának jubileumi évében részletesen vázolt a az egykori eseményeket, utabban pedig dr. Hunya Sándor tanár írta meg szorgalmas kutatásai alapján szülőfaluja történetét. Az érdeklődők bőséges felvilágosítást nyerhetnek e könyvekből. E sorok kapcsán csak arra vállalkozunk, hogy röviden a község alapítási adatait közöljük.

Régi vármegyei iratok, néhai dr. Karácsonyi János nagyváradi címzetes püspök, a magyar történetírás büszkesége hiteles megállapításai és az egyházi történelmi feljegyzések alapján pontosan tudjuk, hogy Endrődöt háromszor építették fel régi őseink.

Az első Endrőd.

A falu alapításának első ténye az Árpádok-korába nyulik vissza. A legrégebbi történelmi adatok szerint Zsigmond idejében, 1425-ben 33 nemes-család lakotta már korábban létesített Endrődön. Ezek közül feljegyezte a régi krónika: Balassa, Bereczky, Bernóthy, Both, Botos, Dienes, Eszes, Farkas, Fodor, Haranghy, Harasztos, Kamuthy, Keresszegi, Kis, Köre, Kövér, Nemes, Seres, Vasas, Veres családokat, kik közül többen Békésvármegye alispánjai, szolgabírái, országgyűlési követek voltak.

A község határáról, fekvéséről pontos feljegyzés nem maradt reánk. Templomát valószínűleg Szent Imre tiszteletére szentelték, mert a kétszáz év múlva történt harmadik alapítás idején a régi szentimrés tisztelete kapcsán választották az első királyfit a falu és templom védőszentjéül. A lakosok katolikusok voltak, mert 1552-ben a trienti zsinatra utazó követnek járó 3 forintot megfizették.

A község a török megszállás idején is fejlődött, s csak 1598-ban pusztult el és vált lakatlanná, amikor a gyulai várát megülő török-sereg tatár katonái felgyújtották, s lakosainak el nem menekült részét elhurcolták.

Második alapítás.

1630-ban néhány „szökött jobbagy-család” szállta meg a falu helyét. Népes közületté kezdett fejlődni hamarosan, mert 1637-ben a régi rongált egyház helyreállítása végett alamizsnát kértek a többi „református községektől”. Ebből tudjuk, hogy az alapító

református volt. Fél század évig állt fenn, valószínűleg sok baj és küzdelem között a „második” Endrőd. A gyulai és más nagyobb helyek török-hordái gyakran meglátogatták a mai Hármas Körös hidja melletti keskeny folyózug magaslatain épült, a régi folyó mocsaraitól védett falut. 1685-ben a Gyulaért vívott harcokban ismét elpusztult a falu. A Rákóczi-szabadságharc kirobbanása évében 1703-ban ismét megszállhatta néhány család a régi romokat, mert ebben az évben a gyér lakosságnak futnia kellett a kegyetlen rációk elől, kik a Rákóczi-fölkelés ellen, mint segédcapatok a megye ezen részét sivataggá tették.

1723 május 3-án kelt adománylevéllal Haruckern János György, az előtti hadiéllelmezési igazgató, miután az 1722—3. évi országgyűlés őt „honfiusította”, magyar nemesi jogon a gyulai uradalmat, s ebben Békés várost, Berényt, Gyur és Endrőd „pusztákat” kapta. A második adománylevéiben Endrőd mint község szerepel (1734). A gyulai jószágkormányzó csakhamar ide csatolta a tölgyi pusztát, majd Nyárszegnek nagyobb részét. Sima, Kiskondoros és Csejt csak évek múltán olvadt az endrői határba.

Templomból ismét.

Az endrői egyház történelmi könyve írja, hogy „Haruckern János az endrői pusztát 1724-ben négy évre Miklós Deák nevű örömménynek adta bérbe, aki az egykori rossz állapotban levő templomot ismét állónak használta”.

Harmadik település.

A berényi határhoz tartozó Nemes-Kerekibe terelt pápista pásztor-nép 1730-ban harmadizben is megszállta a régi Endrőd körösmienti területet. Magukkal hozták papjukat: Pocsuk Imrét és tanítójukat: Zámbock Istvánt, aki egyuttal jegyző is volt. A nép megdöbbenve látta a régi falu romjait, a keresztjétől megfosztott, istállóinak használt tágas templomromlatag voltát. Erről tartott előadást a kétszáz éves alapítási jubileum idején Csernus Mihály apátplebános, s ezt a történelmi feljegyzésekből hitelesen előadott tényeket ferdítette el néhány rosszhiszemű ember, általánosítván a jelentést, hogy „amelyik templomra nincs kereszt, az istálló.” Mintha nem volna száz és száz katolikus kápolna is kereszt nélkül?!

A nép még ez évben átvitotta és megújította „patics-falak” alkalmazásával a 8—9-öl hosszú templomot és ismét Szent Imre

tiszteletére szentelték fel. Ugyancsak kétszobás lakásból álló „paplakot” építettek a régi templomhoz, 1731-ben már rendes közigazgatás kezdődött Endrődön. Megválasztották az első bírót; Molnár György személyében és az esküdteket is.

Alkalmadtán folytatjuk a község fejlődésének közlését.

Orbók József.

Szerkesztői

üzenetek.

T. J. Endrőd. A családmegbízottok élcsoportja az egyházközség vezetőségének munkás segédcapata. Jóságos; éber figyelemmel kísérik a körzetükbe tartozó 10—15 család valláserkölcsei életét. Érdeklődésükkel, jótanácsaikkal, buzdításukkal, jópéldájukkal segítségére sietnek hittestvéreiknek. Ahol erkölcsi veszélyt vagy sürgős segítséget igénylő szegénységet látnak, jelentést tesznek a plébánosnak, hogy ez támogatásukra siessen rászoruló hűveinek. Ha valaki a felebarátai szeretet gyönyörű parancsától vezettette szíves készséggel vállalja és teljesíti a nemes megbízatást, valóban apostoli munkát végez és számíthat az Ur Jézus jutalmazó áldására, hisz Ő mondta, hogy „amit legkisebb ember társunknak cselekszünk, neki tesszük!”

H. Houa Öregkertek. Érdeklődésre adott válaszuk leánytársainak is szól, azért ezutal közöljük. Édesanyának Igaza van abban, hogy a vasárnap esti közülösököt kifogásolja. A leányegyesületek munkarendje ezt nem kívánja egy tagjától sem. Az összejövetelek vasárnap délutánoként vannak. Kellemes szórakozást, az egy életsorsú leányok együttérző összetartozandóságát, ismereteiknek bővítését, erkölcsi és szellemi fejlődésük helyes irányítását célozzák az egyesületi előadások is. A KALÁSZ a falu leányainak nagyszívesen bevált önképzőkörre, de a leánytisztség és becsület védő-otthona is. Lépjenek be, járjanak rendszeren a vasárnap délutáni összejövetelekre, megfogadják szeretni a derűs és tiszta szórakozást adó egyesületet.

P. J. Kocsorhegy. A termények felhasználásának korlátozása a köz-, s főképen a katonaság és szegényemberek érdekében történik. A kormány elejét akarja venni annak, hogy valaki éhezzen, s ugyanakkor a jobbmóduak dusskáljanak az ételmiszerben. Az már a maga baja, hogy tavasszal nem vállalt tengeri kapálást, mert akkor kétszer annyit keresett az utépitésnél. A mezőgazdasági munka talán kevesebb, de biztosabb jövedelmet jelent. Nem gondolkodnak helyesen, akik „végleg beleutáltak”. A mindennapi kenyér, s a zsírozóhoz szükséges árpa, tengeri mezőgazdasági munka nélkül nem terem. Ezt is kell valakinek végezni. A tisztviselők nem hagyhatják ott az irodát, sem az iparosok a műhelyt, bár a szegényebbek ezt is készséggel teszik, hogy elmenjenek kapálni, aratni. Senki se szégyelje és „utálja” a becsületes munkát. Ez honpolgári kötelesség, de a megélhetés alappillére is.

L. M. Kondoros. Fellebbczésüknek másodpéldányát, melyben a Bolza Géza gróf örökösének tulajdonát képező, községükben elfekvő mintegy 499 kat. hold szántónak kishaszonbérletekben való hasznosítását kéri a Földművelésügyi Minisztériumtól, megkaptuk. Nagyon nehéz eset. Irja, hogy a Vármegyei gaz-

dasági albizottság ismét Geist Gyula dr. nagybirtokosnak juttatta a földet, viszont a községi albizottság javasolta — hasonló feltételek alatt — juttatni a bérlet-tarulatet. Tárgyilagosan mérlegelve, megérthető az örökösök álláspontja. Geist már 24 év óta bérlő a földet. Kötelezettségeinek eleget tett, a földet kitünően munkálta, az ilyen bérletől nehéz megválni. De az igénylők kérelme is méltánylást érdemel. Kondoroson valóban nehéz földhöz jutni, e bérlet kishaszonbérletbe való juttatása feltétlenül indokolt, ha az igénylők biztosságot nyújtanak arra, hogy a földet tovább is intenzíven munkálják és a bérleti feltételeket pontosan teljesíteni tudják. Azt nem éreztük volna ki, hogy „Geist Gyulának Kondoroson 2500 kat., egvébütt az országban még kb. ugyanennyi területű birtoka van, tehát nem közérdek az, hogy e nagybirtokon felül, miut földbérlet is terjeszkedjék a kismemberek tréhere”. Ezt tudta a gazdasági albizottság, de tudja a Minisztérium is. Fontosabb az, hogy a kérelmező kishasznos, tűzharcosok, többgyermekes családapák, ezt inkább mérlegelik a felügyeleti hatóságok is. Inkább azt tanácsoltuk volna, hogy a kérelem megindítása előtt kérelmükkel keressék volna fel Geist Gyula Öméltóságát, hogy közérdekből, a rászoruló kismemberek családjának jövőjét tekintve, tehát valóban „agrár-érdekből” mondjon le a bérlet további tartásától. Hisszük, hogy célt értek volna. A vármegye gazdasági egyesületének elnöke bizonyára jópéldával szolgált volna nagybirtokos társainak és ezuttal is bebizonyította volna, hogy az általános agrár-érdek első szószólója a vármegyében. Kár, hogy e közvetlen kérelmet elmulasztották, most már nehéz megjelenni az egyszer szűkre-szabott csimát. — Kérelmüket illetékes helyen megsürgöttük.

Öregszöllői földművesek. Kérelmük a Földművelésügyi Minisztériumban fekszik. A megbízott gazdasági felügyelő jegyzőkönyvbe foglalta az egyházközség és magam nevében tett kötelező kijelentésem, hogy az öregszöllői állattartó nép legelőterületeihez juttatása céljából készséggel átseréljük a presai legelő és a plebániai kistanya földjét más lávolabb fekvő, egyenértékű, nagybirtokból kihalandó területtel. Ennek is szívesen utánozók. (Szerk.)

Többeknek. Az Országos Sajtókamara rendelkezése szerint a köteles hivatalos támpéldányokon kívül másnak nem küldhetünk ajándék-példányokat. — Ha állandóan olvasni óhajtnak lapunkat, a csekély előfizetési díjat szíveskedjenek a küldött csekklapon téríteni.

Kis menetrend.

Gyomára érkeznek:

Budapest felől személy	2.30
Déaványa felől motor	6.50
Békéscsaba felől gyors	8.40
Békéscsaba felől moior	11 és 15.15
Déaványa felől motor	18.—
Budapest felől gyors	18.30
Déaványa felől motor	23.—
Békéscsaba felől személy	23.20

Gyomáról indul:

Békéscsaba felé személy	2.35
Déaványa felé motor	3.50
Békéscsaba felé motor	7.05
Budapest felé gyors	8.41
Déaványa felé motor	11.10
Szolnok felé motor	15.45
Békéscsaba felé gyors	18.31
Déaványa felé motor	18.35

Felelős kiadó:

CSERNUS MIHÁLY

Nyomatott

NÁDUDVARY MIHÁLY
nyomdájában. Gyomán.